

31-12-2019

Številka: U-I-290/19-9
Up-657/19-21
Up-660/19-16
Datum: 12. 12. 2019

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopkih za preizkus ustavnih pritožb in pobude Igorja Bavčarja, ki ga zastopata Odvetniška družba dr. Aljoša Dežman, o. p., d. o. o., Ljubljana, in Odvetniška družba Čeferin, o. p., d. o. o., Grosuplje, na seji 12. decembra 2019

sklenilo:

1. Ustavni pritožbi zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 59294/2010 z dne 5. 2. 2019 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. II Kp 59294/2010 z dne 12. 4. 2017 in s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. X K 59294/2010 z dne 5. 9. 2016 se ne sprejmeta.

2. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 422. člena in četrtega odstavka 423. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 66/17 in 22/19) se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je bil v ponovljenem sojenju s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani obsojen za storitev kaznivega dejanja pranja denarja po tretjem v zvezi z drugim in prvim odstavkom 252. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 95/04 – uradno prečiščeno besedilo – v nadaljevanju KZ). Sodišče mu je izreklo kazen pet let zapor, odvzelo v izreku prvostopenjske sodbe navedene nepremičnine ter naložilo plačilo zneska, ki ustreza s kaznivim dejanjem pridobljeni protipravni premoženjski koristi. Sodišče je pritožnika oprostilo kaznivega dejanja napeljevanja Boška Šrota h kaznivemu dejanju zlorabe položaja ali pravic po 244. členu KZ, oškodovanko družbo Pivovarno Laško, d. d., Laško, pa je s premoženjskopравnim zahtevkom napotilo na pravdo. Višje

sodišče je zavrnilo pritožbo pritožnikovih zagovornikov, Vrhovno sodišče pa je zavrnilo njihovo zahtevo za varstvo zakonitosti.

2. Pritožnik je zoper izpodbijane sodbe vložil dve ustavni pritožbi. V njiju obširno zatrjuje kršitve pravic iz 14. in 22. člena, prvega odstavka 23. člena, 27. člena, prvega odstavka 28. člena in 29. člena Ustave.

3. Meni, da sodba prvostopenjskega sodišča ne konkretizira vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja pranja denarja. Zakonski znaki tega kaznivega dejanja naj tudi v zakonu ne bi bili natančno določeni. V zvezi s pomanjkanjem objektivnih zakonskih znakov pritožnik sodiščem očita, da golo sprejetje denarja nezakonitega izvora ne zadostuje za konkretizacijo zakonskega znaka prikrivanja izvora denarja. Tudi vsako razpolaganje z denarjem nezakonitega izvora naj samo po sebi ne bi oteževalo ugotavljanja izvora denarja in ugotavljanja nahajališča premoženja. Niti naj ne bi bil razpoznaven zakonski znak, da je bilo očitano ravnanje storjeno zato, da bi se s pranjem denarja prikril njegov izvor. Vrhovno sodišče naj bi že v sodbi z dne 18. 6. 2015 v prvotnem sojenju pojasnilo, da zgolj na podlagi objektivno ugotovljenih dejstev razpolaganja z nakazanim denarjem ni mogoče avtomatično sklepati na naklep, da se s pranjem denarja prikrije njegov izvor. Sodišča naj bi ustvarila objektivno odgovornost za kaznivo dejanje pranja denarja.

4. Pritožnik nasprotuje stališču, da je kaznivo dejanje pranja denarja mogoče storiti z eventualnim naklepom. Iz logične in jezikovne razlage 252. člena KZ naj bi izhajalo, da se zahteva direktni naklep. Enako naj bi bilo razvidno iz a) točke prvega odstavka 6. člena Konvencije Sveta Evrope št. 141 o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (Uradni list RS, št. 41/97, MP, št. 11/97 – v nadaljevanju Konvencija št. 141), ki določa, da mora biti ravnanje storjeno "z namenom skrivanja ali prikrivanja nezakonitega izvora premoženja". Sodišče naj bi takšno razlago utemeljilo s sodno prakso, ki v času storitve očitanih kaznivih dejanj še ni obstajala. Položaj, ko zakonodajalec za nazaj določi strožjo kazensko odgovornost, naj bi bil povsem primerljiv tistemu, ko takšna strožja kazenska odgovornost retroaktivno izhaja iz spremenjenih stališč sodne prakse. Vrhovno sodišče naj bi se tudi neutemeljeno sklicevalo na nemško sodno prakso in konvencijske določbe.

5. Pritožnik Višjemu in Vrhovnemu sodišču očita, da se nista oziroma da sta se zgolj pavšalno opredelili do njegovih navedb v pravnih sredstvih. V prvostopenjski sodbi naj ne bi bil obrazložen pritožnikov subjektivni odnos do posledice razpolaganj. V sodbah Višjega in Vrhovnega sodišča naj bi manjkali odgovori na pritožnikove očitke o kršitvi pravice do nepristranskega sojenja iz prvega odstavka 23. člena Ustave.

6. Pritožnik uveljavlja tudi samovoljnost stališča, da je mogoče storiti kaznivo dejanje pranja denarja zgolj s prejemom sredstev na račun oziroma z nadaljnjimi razpolaganji. Opozarja, da sta sodišči prve in druge stopnje ugotovili, da je bil denar nakazan na pritožnikov edini transakcijski račun, pritožnik pa je z njim logično razpolagal. Samovoljno naj bi bilo tudi stališče Vrhovnega sodišča, da naj bi sodišče prve stopnje ugotovilo, da so

bila vsa ravnanja obsojencev in sklenitev "Dogovora o nadomestilu zaradi odpovedi pravicam" z dne 30. 8. 2007, ki ga je pritožnik sklenil z družbo Microtrust, d. o. o., Ljubljana (v nadaljevanju Dogovor), usmerjena izključno v to, da se prikrije izvor denarja. Sodišče prve stopnje naj bi namreč pojasnilo, da je bilo obravnavano kaznivo dejanje izvršeno z namenom pridobitve premoženjske koristi. Vrhovno sodišče naj bi v sodbi tudi sklenilo, da je bil Dogovor antitativiran, čeprav naj to ne bi izhajalo iz ugotovitev sodišča prve stopnje.

7. Pritožnik Vrhovnemu sodišču očita, da je v prvotnem sojenju zavzelo jasno stališče, da v opisu očitnega kaznivega dejanja pranja denarja niso zajeti vsi zakonski znaki. V ponovljenem sojenju pa naj bi neobrazloženo odstopilo od svojega dotedanjega stališča. Pritožnik se sklicuje na sodbi Vrhovnega sodišča št. I Ips 8098/2010 z dne 7. 12. 2017 in št. I Ips 93283/2010 z dne 21. 9. 2017, kjer naj bi bilo zavzeto stališče, da mora opis kaznivega dejanja vsebovati konkretizacijo subjektivnih in objektivnih zakonskih znakov.

8. Pritožnik meni, da mu je bila kršena pravica do obrambe iz prve alineje 29. člena Ustave. Čeprav naj bi bil njegov zagovornik izvoljen za sodnika Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) in naj ga zato ne bi mogel več zastopati, naj bi sodišče prve stopnje zavrnilo pritožnikov predlog za preložitev naroka.

9. Pritožnik uveljavlja kršitev pravice do nepristranskega sojenja, ker naj bi predsednica senata sama posegla v opis kaznivega dejanja tako, da je v abstraktnem delu opisa dodala besedilo "pri čemer je prikril izvor denarja", prav tako naj bi posegla v konkretni del opisa dejanja. S tem naj bi prevzela tožilčevo vlogo. Poleg tega naj bi tedanji minister za pravosodje izjavil, da bo osebno poskrbel, da bo sodba v zadevi Bavčar postala pravomočna in da bodo v primeru zastaranja letele glave v pravosodju. Videz nepristranskosti sodišča naj bi bil s citirano izjavo ministra povsem porušen. Izjava ministra naj bi bila dana pred sejo Višjega sodišča v Ljubljani. Pomenila naj bi neposredno grožnjo sodečim sodnikom, da bodo ostali brez sodniške funkcije, če bodo odločili drugače, kot to od njih zahteva minister za pravosodje. Pritožnik opozarja tudi na izjavo tedanjega premierja dr. Mira Cerarja, da bo vlada preprečila to, da ne bodo igrali košarke nekateri, ki bi morali verjetno prestajati zaporno kazen.

10. Pritožnik je 10. 10. 2019 in 21. 10. 2019 vložil dopolnitvi ustavne pritožbe. V prvi dopolnitvi uveljavlja, da naj sodišča ne bi odločila o njegovem predlogu za odlog izvršitve kazni zopora, s tem pa naj bi mu bile kršene ustavne in konvencijske pravice. V drugi dopolnitvi pa zatrjuje kršitev ustavnih pravic s tem, ko mu sodišče prve stopnje ni dovolilo, da bi med glavno obravnavo sedel ob svojem zagovorniku.

11. Pritožnik je skupaj z dopolnitvijo ustavne pritožbe z dne 10. 10. 2019 vložil tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 422. člena in četrtega odstavka 423. člena Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP). Opozarja na sodbo ESČP v zadevi *Martynyuk proti Rusiji* z dne 8. 10. 2019. V njej naj bi ESČP zavzelo stališče, da morajo biti pravna sredstva zoper obsodilno sodbo, če obstajajo znotraj pravnega reda države, učinkovita in zato morajo imeti suspenzivni učinek. V ZKP

naj bi obstajala protiustavna pravna praznina, saj naj obsojenci ne bi imeli na voljo pravnih sredstev, s katerimi bi lahko dosegli odločanje o preložitvi zaporne kazni do odločitve sodišč o pravnih sredstvih. ZKP naj bi bil protiustaven, ker naj ne bi določal, da ima pravno sredstvo, vloženo zoper pravnomočno sodbo, suspenzivni učinek na izvrševanje zaporne kazni. Ureditev v tretjem odstavku 422. člena in četrtem odstavku 423. člena ZKP naj bi bila nejasna in pomanjkljiva, saj naj ne bi določala obveznosti sodišča, da pretehta razloge za odlog kazni zavora.

B. – I.

12. Pritožnikove očitke o pomanjkanju konkretizacije zakonskih znakov kaznivega dejanja pranja denarja je Ustavno sodišče presojalo z vidika načela zakonitosti (28. člen Ustave).

13. V skladu s prvim odstavkom 28. člena Ustave nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno. Ta ustavna določba naslavlja tudi sodnika kot razlagalca zakona – ta sme posameznika obsoditi za kaznivo dejanje le, če njegovo ravnanje izpolnjuje znake, ki jih zakon jasno in pomensko določljivo opredeljuje.¹ Pri presoji, ali obdolženčevo ravnanje ustreza zakonskemu dejanskemu stanu kaznivega dejanja, sodišče v polje kaznivosti ne sme vnašati ničesar, česar ni v to polje z opredelitvijo znakov posameznega kaznivega dejanja vnesel na splošni ravni že zakonodajalec. Sodišče mora uporabiti tiste metode razlage, ki spoznavajo dejanski stan (s pravno posledico) v mejah možnega jezikovnega pomena zakonskega besedila.² Da bi posameznikovo ravnanje pomenilo kaznivo dejanje in da bi bil storilec zanj tudi kriv, mora njegovo ravnanje izpolnjevati vse objektivne in subjektivne znake kaznivega dejanja. Iz tega izhaja zahteva, da mora opis kaznivega dejanja (konkretni dejanski stan, če ga primerjamo z zakonskim dejanskim stanom kaznivega dejanja) vsebovati vse znake kaznivega dejanja. Če kateri izmed njih v njem manjka, gre za kršitev načela zakonitosti v kazenskem pravu.³ Na podlagi navedenega mora sodišče v sodbi navesti in obrazložiti, katera konkretna ravnanja (konkretni dejanski stan) lahko subsumiramo pod posamezne znake očitane kaznivega dejanja iz zakonskega dejanskega stanu oziroma katere okoliščine na ravni dejanskega stanja kazenske zadeve ustrezajo znakom kaznivega dejanja iz zakonske opredelitve kaznivega dejanja. S tem sodišče konkretizira vse zakonske znake kaznivega dejanja.⁴

¹ Prim. odločbe Ustavnega sodišča št. Up-879/14 z dne 20. 4. 2015 (Uradni list RS, št. 30/15, in OdlUS XXI, 13), 17., 18. in 21. točka obrazložitve, št. Up-550/14 z dne 13. 4. 2017 (Uradni list RS, št. 24/17, in OdlUS XXII, 20), 6. točka obrazložitve, in št. Up-911/15 z dne 14. 9. 2017 (Uradni list RS, št. 55/17, in OdlUS XXII, 26), 6. točka obrazložitve.

² Prav tam.

³ Prim. odločbe Ustavnega sodišča št. Up-879/14, 23. točka obrazložitve, št. Up-259/00 z dne 20. 2. 2003 (Uradni list RS, št. 26/03, in OdlUS XII, 51), 12. točka obrazložitve, in št. Up-758/03 z dne 23. 6. 2005 (Uradni list RS, št. 66/05, in OdlUS XIV, 96), 7. točka obrazložitve.

⁴ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-879/14, 21. in 22. točka obrazložitve.

14. V skladu s sodno prakso ESČP v zvezi s 7. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP) je za razumevanje ustave in zakonskega prava zelo pomembna tudi sodna praksa, ki mora izpolnjevati zahteve dostopnosti in predvidljivosti.⁵ Razvoj sodne prakse v zvezi z opredelitvijo nekega kaznivega dejanja ni v neskladju s 7. členom EKČP, če je tak razvoj skladen z bistvom kaznivega dejanja in ga je mogoče razumno predvideti.⁶

15. Temeljna oblika kaznivega dejanja pranja denarja je opredeljena v prvem odstavku 252. člena KZ: "Kdor denar ali premoženje, za katerega ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejme, zamenja, hrani, z njim razpolaga, ga uporabi pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z zakonom, s pranjem prikrije ali poskusi prikriti njegov izvor, se kaznuje z zaporom do petih let." Izvršitveno dejanje po 252. členu KZ je s pranjem prikriti izvor denarja ali premoženja, ki je pridobljeno s kaznivim dejanjem, pri čemer je kot pranje denarja v prvem odstavku tega člena predvidenih več alternativnih izvršitvenih oblik.⁷ Ravnanje storilca kaznivega dejanja pranja denarja mora biti tudi objektivno zmožno zakriti izvor denarja v drugem, predhodnem kaznivem dejanju. Tipična izvršitvena dejanja kaznivega dejanja pranja denarja so na primer zamenjava, razpolaganje s takšnim premoženjem ali uporaba pri gospodarski dejavnosti.⁸

16. Navedena zakonska dikcija 252. člena KZ je bila uzakonjena z Zakonom o spremembi Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 39/09 – KZ-1A). Zakonodajalec je pri tem upošteval Konvencijo št. 141, zaključke in priporočila druge konference Sveta Evrope o pranju denarja z dne 29. 11. 1994 in 40 priporočil projektne skupine za finančno ukrepanje (*Financial Action Task Force*).⁹ Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 40/04 – KZ-B) pa je bila, ob upoštevanju Okvirnega sklepa Sveta št. 2001/500/PNZ z dne 26. junija 2001 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zaplembi pripomočkov za kazniva dejanja in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem,¹⁰ kazen za pranje denarja zvišana s treh na pet let zavora.¹¹ Pravno zavarovana dobrina pri pranju denarja je finančni

⁵ Sodbi ESČP v zadevah *Del Rio Prada proti Španiji* z dne 21. 10. 2013 in *Koprivnikar proti Sloveniji* z dne 24. 1. 2017.

⁶ Sodba ESČP v zadevi *Vasiliauskas proti Litvi* z dne 20. 10. 2015, 155. točka obrazložitve. Navedene sodbe ESČP so povzete po M. Bošnjak, M. Žaucer Hrovatin, 28. člen, v: M. Avbelj (ur.), Komentar Ustave Republike Slovenije, Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica 2019, str. 277.

⁷ M. Deisinger, Kazenski zakonik s komentarjem (posebni del), GV Založba, Ljubljana 2002, str. 556.

⁸ D. Florjančič v: D. Korošec in ostali (ur.), Veliki znanstveni komentar posebnega dela Kazenskega zakonika (KZ-1), Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2019, str. 1061–1062.

⁹ Glej Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah kazenskega zakonika Republike Slovenije z dne 22. 3. 1996, Poročevalec DZ, št. 9, str. 6.

¹⁰ UL L 182, 5. 7. 2001.

¹¹ Glej Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika z dne 13. 11. 2003, Poročevalec DZ, št. 93, str. 76.

sistem.¹² Ker gre pri pranju denarja za kazenskopravno materijo, ki je urejena v številnih za Republiko Slovenijo zavezujočih mednarodnih dokumentih,¹³ niso utemeljeni pritožnikovi očitki o kršitvi ustavnih pravic zaradi opiranja sodišč na določbe mednarodnega in primerjalnega prava.

17. Ne držijo pritožnikovi očitki, da so sodišča zavzela stališče, da je pritožnik zgolj s prejemom denarja na račun izpolnil zakonske znake kaznivega dejanja pranja denarja. Iz dejanskih ugotovitev sodišča prve stopnje (ki jih je potrdilo Višje sodišče in v pravilnost katerih se Ustavno sodišče v postopku z ustavno pritožbo ne more spuščati) izhaja, da je na podlagi Dogovora pritožnik prejel denar, ki je izviral iz kaznivega dejanja. Po ugotovitvah sodišča je bila vsebina Dogovora, da pritožniku pripada navedeni znesek zaradi odpovedi pravicam iz dveh opsijskih pogodb. Vendar naj bi bili v Dogovoru navedeni opsijski pogodbi lažni, saj sta bili sklenjeni drugega dne, kot je bil na njiju zapisan dan. Sodišča so ugotovila, da je bil nezakoniti izvor denarja prikrit z Dogovorom kot na videz zakonitim pravnim poslom. Sodišča so tako upoštevala vse konkretne okoliščine zadeve in ne samo golo dejstvo, da je pritožnik denar prejel. Pomembno je tudi, da pritožnik denarja ni zgolj prejel na transakcijski račun, temveč ga je po ugotovitvah sodišč nato prenakazal na več različnih računov z različnimi nameni nakazila, med drugim precejšnji znesek tudi na podjetje v tujini za nakup delnic tega podjetja.¹⁴ Stališče sodišč, da so navedena pritožnikova ravnanja pomenila razpršitev denarja, ki je otežila sledljivost njegovemu izvoru, ni ustavno sporno. S takšno razlago sodišča niso prestopila jezikovnih meja 252. člena KZ, temveč so ustavno skladno konkretizirala pravni pojem "prikritje izvora denarja ali premoženja", ob upoštevanju objekta kazenskopravnega varstva - finančnega sistema.

18. Niti niso utemeljeni pritožnikovi očitki, da naj bi se kaznivo dejanje pranja denarja lahko storilo samo z direktnim naklepom. Že Vrhovno sodišče je pritožniku pojasnilo, da je 252. člen KZ v delu, ki se nanaša na subjektivni odnos storilca do alternativnih izvršitvenih ravnanj pranja denarja, pomensko odprt in s tem dopušča razlago, da je kaznivo dejanje mogoče storiti bodisi z direktnim bodisi z eventualnim naklepom.¹⁵ Ni utemeljeno pritožnikovo sklicevanje na točko a) prvega odstavka 6. člena Konvencije št. 141, saj so v skladu s točko b) prvega odstavka istega člena države pogodbenice dolžne inkriminirati vsakršno naklepno skrivanje ali prikrivanje premoženja, kadar se ve, da je

¹² Glej Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah kazenskega zakonika Republike Slovenije z dne 22. 3. 1996, str. 6.

¹³ Za natančnejši pregled mednarodnih pravnih virov glej V. Šeme Hočevar, *Pranje denarja – učinkovito odkrivanje in preprečevanje*, GV Založba, Ljubljana 2007.

¹⁴ Pritožnik je nakazal 5.068.523,00 EUR na račun gospodarske družbe Poteza Netherlands B. V. s sedežem v Amsterdamu kot kupnino za nakup 100 % poslovnega deleža navedene družbe; dne 5. 11. 2007 je kot "plačilo računa" nakazal 6.500.000,00 EUR na transakcijski račun gospodarske družbe FB Investicije, d. o. o., Ljubljana; v letu 2008 pa je opravil več nakazil v višini do 400.000,00 EUR na transakcijske račune Špele Bavčar, Bojana Finka in Bojana Korsike ter za nakup nepremičnin na območju Vrhnike in delnic Nove ljubljanske banke, d. d., Ljubljana.

¹⁵ Sodba Vrhovnega sodišča, 29. točka obrazložitve.

tako premoženje nezakonitega izvora. Torej tudi, če je bilo takšno dejanje storjeno z eventualnim naklepom. Ker je kaznivo dejanje pranja denarja po petem odstavku 252. člena KZ mogoče storiti tudi iz malomarnosti, ni logično, da eventualni naklep ne bi bil kazniv. Ustavno sodišče je v odločbi št. Up-758/03 poudarilo, da je storilec tudi pri eventualnem naklepu zavestno in voljno usmerjen v povzročitev prepovedane posledice (14. točka obrazložitve). Zato je po oceni Ustavnega sodišča razvoj sodne prakse, po katerem je kazniv tudi eventualni naklep, skladen z bistvom obravnavanega kaznivega dejanja in ga je bilo mogoče razumno predvideti. Pritožnik se zato ni mogel upravičeno zanesti, da pranje denarja ni kaznivo, če je storjeno z eventualnim naklepom.

B. – II.

19. Ustavno sodišče je pritožnikove očitke o neobrazloženosti izpodbijanih sodb in samovoljnosti stališč, ki so v njih zavzeta, presojalo z vidika pravice do enakega varstva pravic (22. člen Ustave).

20. Po ustaljeni ustavnosodni presoji je obrazložena sodna odločba bistveni del pravice do enakega varstva pravic, ki jo pritožniku zagotavlja 22. člen Ustave.¹⁶ Ker zoper odločbe sodišč druge in tretje stopnje Ustava ne zagotavlja pravice do pravnega sredstva, so zahteve po izčrpnosti obrazložitve odločb instančnih sodišč nižje kot pri odločbah sodišč prve stopnje.¹⁷ Z vidika 22. člena zadostuje, da je odgovor posredno vsebovan v določenem stališču sodišča.¹⁸ Iz pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave izhaja tudi zahteva po prepovedi sodniške samovolje. To ustavno procesno jamstvo je po ustaljeni ustavnosodni presoji kršeno, kadar so argumenti sodišča že na prvi pogled tako nerazumni, da po nobeni od mogočih razlag zakona ne pridejo v poštev in je zato odločitev sodišča očitno napačna.¹⁹

21. Ne držijo pritožnikove navedbe, da se Vrhovno sodišče ni opredelilo do očitkov v zvezi s primernostjo Dogovora kot sredstva za prikrije nezakonitega izvora denarja. Vrhovno sodišče je poudarilo, da je to dejansko stanje, ki ga je sodišče prve stopnje ugotovilo na podlagi izvedenih dokazov.²⁰ Sodišče prve stopnje je obširno utemeljilo, zakaj je bil Dogovor, ki se je skliceval na fiktivne opsijske pogodbe, brez realne podlage in sklenjen z namenom prikriti nezakoniti izvor premoženja. Stališče sodišča prve stopnje je potrdilo tudi Višje sodišče, pri čemer je poudarilo, da je bil Dogovor orodje pri sofisticiranem izvrševanju kaznivega dejanja pranja denarja. Navedeno pa pomeni, da se je Višje sodišče posredno opredelilo tudi do vprašanja, ali je Dogovor primerno sredstvo

¹⁶ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-375/13 z dne 23. 3. 2016 (Uradni list RS, št. 26/16), 5. točka obrazložitve.

¹⁷ Sklep Ustavnega sodišča št. Up-184/98 z dne 2. 2. 1999 (OdlUS VIII, 134).

¹⁸ Sklep Ustavnega sodišča št. Up-312/99 z dne 14. 11. 2002 (Uradni list RS, št. 112/02, in OdlUS XI, 283).

¹⁹ Sklep Ustavnega sodišča št. Up-103/97 z dne 26. 2. 1998 (OdlUS VII, 118).

²⁰ Glej 28. točko obrazložitve sodb Vrhovnega sodišča.

za oteževanje dokazovanja izvora. Ob upoštevanju obširnih ugotovitev sodišč prve in druge stopnje ni samovoljno stališče Vrhovnega sodišča, da pomeni pritožnikovo nasprotovanje ugotovitvam sodišč prve in druge stopnje o tem, da je sklenitev Dogovora pomenila enega izmed izvršitvenih ravnanj za prikrivanje izvora denarja, po vsebini zgolj izpodbijanje dejanskega stanja. Vrhovno sodišče je pritožniku tudi pojasnilo, da pritožbeno sodišče ni bilo dolžno vsebinsko ponavljati vseh razlogov za obsodbo, saj je razlogom prvostopenjskega sodišča v celoti pritrdilo. Takšno stališče je skladno z ustaljeno ustavnosodno presojo.

22. Po oceni Ustavnega sodišča so sodišča vseh treh instanc pritožniku na konkreten način in z zadostno jasnostjo obrazložila, zakaj njegovo ravnanje izpolnjuje vse subjektivne in objektivne znake kaznivega dejanja. Vrhovno sodišče pa je pritožniku tudi že pojasnilo, zakaj njegovi očitki o neobrazloženosti sodb sodišča prve in druge stopnje v tej smeri niso utemeljeni.²¹ Višje in Vrhovno sodišče sta tudi s konkretnimi in jasnimi razlogi zavrnila vsakega od pritožnikovih očitkov o kršitvi pravice do nepristranskega sojenja.²² S tem sta po oceni Ustavnega sodišča zadostili standardu obrazložene sodne odločbe.

23. Obrazložitev Vrhovnega sodišča, da naj bi sodišče prve stopnje ugotovilo, da so bila vsa ravnanja obsojencev in sklenitev Dogovora usmerjena izključno v to, da se prikrije izvor denarja, ni samovoljna. Sodišče prve stopnje je v 50. točki obrazložitve sodbe

²¹ Vrhovno sodišče je v 24. točki obrazložitve sodbe pojasnilo, da je prvostopenjsko sodišče v 50. točki obrazložitve sodbe obrazložilo pritožnikov subjektivni odnos tako do zavedanja, da denar izvira iz kaznivega dejanja, kakor tudi njegov namen prikriti izvor denarja. V 25. točki obrazložitve pa je izpostavilo zaključek sodišča prve stopnje, da se je pritožnik glede na način pridobitve protipravne premoženjske koristi tudi zavedal, da nadaljnje razpolage dodatno prikrijejo izvor denarja in da je na takšne posledice tudi pristal.

²² Glej 8. do 29. točko obrazložitve sodbe Višjega sodišča in 64. do 72. točko obrazložitve sodbe Vrhovnega sodišča. Pritožnikove navedbe, da naj bi senat po uradni dolžnosti izvajal samo obremenilne dokaze, je Vrhovno sodišče štelo za nedoločne in presplošne. Glede zatrevanja obrambe o obremenjenosti sodnikov porotnikov z zadevo je opozorilo, da glede na slovenski koncept kazenskega prava, ki ne pozna porote, morebitna seznanitev sodnikov porotnikov z zadevo prek medijev ne pomeni odklonilnega razloga po 6. točki prvega odstavka 39. člena ZKP. Glede očitkov o nezmožnosti priprave obrambe po menjavi zagovornika je Vrhovno sodišče poudarilo, da je pritožnik za zastopanje pooblastil vse odvetnike v odvetniški družbi. Čeprav naj sodišče ne bi preklicalo naroka z dne 21. 4. 2016, naj bi na njem izvajalo dokaze v omejenem obsegu in naj bi zaslišalo samo pričo, ki jo je predlagala obramba Kristjana Sušinskega. Drugi narok pa naj bi bil nato preklican. Vrhovno sodišče je tudi pojasnilo, da sedežni red ni vzbudil dvoma o sodnični nepristranskosti, pomembno naj bi bilo predvsem, ali je bilo obsojencu omogočeno neposredno spremljanje izvedenih personalnih dokazov. Glede očitkov, da naj bi predsednica senata prejudicirala odločitev o dokaznih predlogih in o pritožnikovi krivdi, je pojasnilo, da aktivno vodstvo glavne obravnave samo po sebi ne pomeni prejudiciranja zadeve. V zvezi z očitki posega v opis kaznivega dejanja pa je pojasnilo, da abstraktni opis kaznivega dejanja ni nujna konstitutivna sestavina opisa dejanja v izreku sodbe.

podrobno opisalo ravnanja, na podlagi katerih je ugotovilo pritožnikov subjektivni odnos do prikritja izvora premoženja. Iz sodbe sodišča prve stopnje sicer izhaja, da je sodišče ugotovilo tudi namen pridobiti protipravno premoženjsko korist, vendar takšna okoliščina tudi po oceni Ustavnega sodišča ne izključuje subjektivnega odnosa do prikritja nezakonitega izvora premoženja.

24. Niti ne držijo pritožnikove navedbe, da naj bi sodišča utemeljila pritožnikov subjektivni odnos zgolj na dejstvu, da je pritožnik razpolagal z denarjem nezakonitega izvora. Sodišča so upoštevala konkretne okoliščine razpolaganja in predhodno ugotovljene objektivne okoliščine, ki so implicirale takó védenje, da gre za denar nezakonitega izvora, kot tudi namen prikrivanja izvora denarja, in so bile vsebovane v opisu kaznivega dejanja v izreku sodbe.²³ Takšna utemeljitev sodbe po oceni Ustavnega sodišča ni samovoljna. Kot je opozorilo že Vrhovno sodišče, je takšen način ugotavljanja subjektivnih elementov kaznivega dejanja v skladu tudi s c) točko drugega odstavka 6. člena Konvencije št. 141, ki določa, da morajo države pogodbenice konvencije zagotoviti, da se o védenju, naklepu ali namenu kot zahtevanem elementu kaznivega dejanja pranja denarja lahko sklepa na podlagi objektivnih, dejanskih okoliščin.

25. Pritožnikovi očitki o odstopu od sodne prakse v isti zadevi niso utemeljeni. Iz obrazložitve sodbe Vrhovnega sodišča št. I Ips 59294/2010 z dne 18. 6. 2015 ne izhaja, da naj ne bi obstajali zakonski znaki kaznivega dejanja pranja denarja, temveč zgolj, da sodišče prve stopnje ni obrazložilo pritožnikovega subjektivnega odnosa.²⁴ Po stališču Vrhovnega sodišča je sodišče prve stopnje v ponovnem sojenju odpravilo navedeno pomanjkljivost.²⁵

26. Niti niso utemeljeni pritožnikovi očitki, da naj bi Vrhovno sodišče odstopilo od stališča, da morajo biti tudi subjektivni zakonski znaki kaznivega dejanja vsebovani v izreku sodbe. Pritožnik ni priložil sodne prakse, iz katere bi bilo razvidno takšno stališče. Obe zadevi, na

²³ Sodišče prve stopnje je na podlagi naslednjih okoliščin ugotovilo, da je pritožnik vedel za nezakoniti izvor prejetega denarja: 1) obravnavana prodaja delnic ITBG, pri kateri je Boško Šrot storil kaznivo dejanje zlorabe položaja ali pravic, se je zgodila na pobudo in v interesu pritožnika; 2) posel je, glede na sklenitev antidatiranih opcijskih pogodb, potekal na neobičajen in prikrit način; 3) pritožnik ni bil finančno zmožen sklepati opcijske pogodbe na tak način. Utemeljilo je tudi, da se je pritožnik glede na predhodno sklepanje opcijskih pogodb in temu sledeč Dogovor zavedal, da s prejemom denarnih sredstev in nadaljnjim razpolaganjem z njimi prikriva njihov izvor. V razmerju do prikritja izvora denarja s prejemom tega denarja na transakcijski račun je sodišče prve stopnje ugotovilo pritožnikov direktni naklep, v razmerju do prikritja z nadaljnjimi razpolaganji pa eventualnega. Višje sodišče je zaključke sodišča prve stopnje v celoti sprejelo.

²⁴ Vrhovno sodišče je v sodbi z dne 18. 6. 2015 utemeljilo, da ni treba, da je subjektivni odnos storilca opisan že v izreku sodbe, morajo pa biti tam zapisana tista objektivna dejstva, ki ga opredeljujejo navzven. Subjektivni odnos pa mora biti ustrezno obrazložen v razlogih sodbe: glej 48. in 50. točko obrazložitve sodbe Vrhovnega sodišča z dne 18. 6. 2015.

²⁵ Glej 24. do 26. točko obrazložitve sodbe Vrhovnega sodišča, ki jo pritožnik izpodbija s to pritožbo.

kateri se sklicuje, se nanašata na pomanjkanje opisa objektivnih znakov kaznivega dejanja v izreku sodbe.²⁶

27. Pritožnikovi očitki, da naj bi bili posli transparentni in da naj bi z denarjem logično razpolagal, po vsebini ne pomenijo očitkov sodniške samovolje, temveč pomenijo nedovoljeno uveljavljanje zmotne ugotovitve dejanskega stanja. Prav tako ne izkažejo očitka kršitve pravic iz 22. člena Ustave povsem pavšalne pritožnikove navedbe: da naj bi se Vrhovno sodišče neutemeljeno sklicevalo na nemško sodno prakso in konvencijske določbe; da naj bi neutemeljeno presodilo, da je sodišče prve stopnje na pritožnikov subjektivni odnos do kaznivega dejanja sklepalo na podlagi okoliščin, navedenih v izreku sodbe; in da zakonski znak prikritja izvora denarja ne zahteva, da je onemogočena sledljivost za nazaj. Ne držijo niti pritožnikove navedbe, da naj bi Vrhovno sodišče ugotovilo antidatiranost Dogovora, saj takšnega zapisa ni v sodbi Vrhovnega sodišča.

B. – III.

28. Pritožnikove očitke, da naj bi prvostopenjsko sodišče prevzelo vlogo tožilca, saj naj bi samo dopolnjevalo abstraktni del opisa dejanja iz obtožbe in spreminjalo konkretni del tega opisa, je Ustavno sodišče presojalo z vidika pravice do obrambe iz prve alineje 29. člena Ustave.

29. Ustavno sodišče je vprašanje objektivne identitete med obtožbo in sodbo obravnavalo v odločbi št. Up-49/97 z dne 29. 11. 2001 (Uradni list RS, št. 101/01, in OdlUS X, 232). Utemeljilo je, da čeprav sodišče spozna obtoženca za krivega po obtožbi, to ne pomeni, da je vezano na vse izraze, ki jih je uporabila obtožba pri opisu kaznivega dejanja. Vendar pa sodišče ne sme spremeniti opisa kaznivega dejanja tako, da bi prav ta sprememba povzročila hujšo pravno kvalifikacijo, kot bi sicer izhajala iz opisa dejanja v obtožbi.²⁷ Tudi po praksi ESČP so določena odstopanja od pravne kvalifikacije v obtožbi dopustna.²⁸

²⁶ V zadevi št. I Ips 8098/2010 z dne 7. 12. 2017 je Vrhovno sodišče poudarilo, da mora tudi sprotno pranje denarja, ki izhaja iz dlje časa trajajoče kriminalne dejavnosti, izhajati iz konkretnega opisa kaznivega dejanja. V zadevi št. I Ips 93283/2010 z dne 21. 9. 2017 pa je Vrhovno sodišče utemeljilo, da morajo biti pri kaznivem dejanju poslovne goljufije v izreku sodbe navedena dejstva in okoliščine, iz katerih je mogoče določno sklepati, da so bile obsojenčeve izjave, dane ob sklenitvi dogovora o poslovnem sodelovanju, lažne.

²⁷ Prav tam, 13. točka obrazložitve.

²⁸ Tako je ESČP v sodbi v zadevi *De Salvador Torres proti Španiji* z dne 24. 10. 1996 presodilo, da ne gre za kršitev EKČP, če višje sodišče spremeni pravno kvalifikacijo kaznivega dejanja na temelju dejstev, ki so bila obtožencu znana že od začetka postopka. V sodbi v zadevi *Catalan proti Španiji* z dne 26. 1. 1995 je ESČP poudarilo, da v obtožbi napačno kvalificirana oteževalna okoliščina ne ovira sodišča, da sprejme obsodilno sodbo na podlagi kvalifikacije, kot izhaja iz ugotovljenega dejanskega stanja, ki je bilo obtožencu znano. V sodbi v zadevi *Pélissier in Sassi proti Franciji* z dne 25. 3. 1999 pa je ugotovilo kršitev, ker je višje sodišče pri spremembi oprostilne

30. Iz sodbe sodišča prve stopnje je razvidno, da je sodišče poseglo v abstraktni del opisa kaznivega dejanja v obtožbi, ker ga je na to pomanjkljivost opozorilo Vrhovno sodišče v sodbi z dne 18. 6. 2015.²⁹ Višje sodišče je pojasnilo, da sodišče prve stopnje s tem ni kršilo identitete med sodbo in obtožbo, ker abstraktni del kaznivega dejanja ni nujna sestavina dejstvenega opisa kaznivega dejanja v odločbi o krivdi.³⁰ Vrhovno sodišče se je strinjalo s stališčem sodišča druge stopnje.³¹

31. S tem, ko je sodišče v izreku sodbe zgolj dopolnilo abstraktni opis kaznivega dejanja iz obtožbe z besedami "pri čemer je prikril izvor denarja", pritožniku po oceni Ustavnega sodišča ni bila kršena pravica do obrambe.³² V izreku sodbe sodišča prve stopnje so konkretizirano opisana izvršitvena ravnanja prvotnega³³ in nadaljnega prikrivanja izvora denarja.³⁴ Iz obtožnice in njenih modifikacij, ki jih je od Okrožnega sodišča v Ljubljani pridobilo Ustavno sodišče, je tudi razvidno, da je obtožba pritožniku že od začetka očitala storitev kaznivega dejanja pranja denarja po isti pravni kvalifikaciji. Pritožnik je tako imel možnost pripraviti svojo obrambo zoper obremenilne posamične podatke dejanske in pravne narave, ki so bili navedeni v obtožnici in na podlagi katerih je bil nato obsojen.

32. Ker pritožnik ni konkretiziral svoje trditve, da naj bi sodišče nedopustno poseglo v konkretni opis kaznivega dejanja, je Ustavno sodišče ni moglo preizkusiti.

33. Pritožniku ni bila kršena pravica do obrambe niti pri menjavi zagovornika. Glede teh očitkov je Vrhovno sodišče poudarilo, da je pritožnik za zastopanje pooblastil vse odvetnike v odvetniški družbi. Pritožnik naj bi prosil za preklic dveh narokov. Čeprav naj sodišče naroka z dne 21. 4. 2016 ne bi preklicalo, naj bi na njem izvajalo dokaze v omejenem obsegu in naj bi zaslišalo samo pričo, ki jo je predlagala obramba Kristjana Sušinskega. Drugi narok dne 5. 5. 2016 pa naj bi sodišče nato preklicalo.³⁵ Navedeno tudi po oceni Ustavnega sodišča ni vplivalo na pravice obrambe.

sodbe prvostopenjskega sodišča spremenilo prvotno pravno kvalifikacijo, ne da bi omogočilo obtožencu, da primerno pripravi svojo obrambo. O navedenih sodbah ESČP tudi B. Pavišić, Komentar Zakona o kaznenom postopku s priložima, Templar-book, Šmrika 2015, str. 506.

²⁹ Sodba sodišča prve stopnje, 53. točka obrazložitve.

³⁰ Sodba Višjega sodišča, 31. in 46. točka obrazložitve.

³¹ Sodba Vrhovnega sodišča, 46. in 47. točka obrazložitve.

³² Horvat zastopa stališče, da ni nujno, da so abstraktni zakonski znaki kaznivega dejanja navedeni v obtožnici. Opis konkretnega dejanskega stanu mora biti primer abstraktnega dejanskega stanu na konkretni ravni – s tem je obdolžencu omogočena učinkovita obramba zoper obtožbo. Š. Horvat, Zakon o kazenskem postopku s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 599-602.

³³ Sklenitev Dogovora, ki je temeljil na antitadiranih pogodbah, in prejem denarja nezakonitega izvora na račun na tej podlagi.

³⁴ Prenakazilo prejetega denarja na račune družbe Poteza Netherlands B. V., družbe FB Investicije, Špele Bavčar, Bojana Finka in Bojana Korsike, nakup delnic in nepremičnin.

³⁵ Sodba Vrhovnega sodišča, 67. točka obrazložitve.

B. – IV.

34. V skladu s prvim odstavkom 23. člena Ustave ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Za zagotavljanje objektivnega vidika tega jamstva je poleg zagotavljanja garancij v postopku pomembno tudi odstranjevanje okoliščin, ki lahko prizadenejo videz nepristranskosti sodnega odločanja v javnosti oziroma povzročijo dvom o njem.³⁶ ESČP je v več zadevah odločalo o pomenu izjav predstavnikov oblasti o kazenskih postopkih v teku, vendar ne z vidika nepristranskosti sodišča, temveč z vidika domneve nedolžnosti, ki jo zagotavlja drugi odstavek 6. člena EKČP.³⁷ Pri oceni izjav upošteva ESČP vse konkretne okoliščine zadeve in izbiro besed.³⁸

35. Pritožnik je v pritožbi zoper prvostopenjsko sodbo opozoril, da naj bi tedanji minister za pravosodje v televizijski oddaji izjavil, da bo osebno poskrbel, da bo sodba v pritožnikovi zadevi postala pravnomočna in da bodo v primeru zastaranja letele glave v pravosodju. Višje sodišče je zavzelo stališče, da takšne izjave aktualne politike ne morejo vplivati na izid pritožbenega postopka. Izjave naj bi bile neresne in namenjene bolj promociji dajalca izjav.³⁹ Vrhovno sodišče pa je pojasnilo, da bi strinjanje s pritožnikovimi navedbami o pristranskosti sodišča zaradi izjav ministra za pravosodje pomenilo, da bi lahko izjave ene veje oblasti praktično onemogočile delovanje druge. Ustavni okvir zavor (kontrol) in ravnesij med različnimi vejami državne oblasti naj bi bil jasen, sodniki so pri odločanju neodvisni.⁴⁰

36. Ustavno sodišče ocenjuje, da je iz navedenih stališč sodišča druge stopnje in Vrhovnega sodišča razvidno, da so se sodišča jasno ogradila od izjave pravosodnega ministra. Glede na vsebino te konkretne izjave takšno stališče sodišč ni ustavno sporno.

³⁶ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-217/15 z dne 7. 7. 2016 (Uradni list RS, št. 51/16, in OdlUS XXI, 35), 17. točka obrazložitve.

³⁷ V sodbi v zadevi *Allenet de Ribemont proti Franciji* z dne 10. 2. 1995 je ESČP poudarilo, da lahko domnevo nedolžnosti kršijo ne samo sodniki, temveč tudi drugi predstavniki oblasti (36. točka obrazložitve). Ugotovilo je kršitev, ker so predstavniki oblasti pritožnika brez kakršnihkoli zadržkov označili za morilca (41. točka obrazložitve). Enako je glede izjav tožilca odločilo tudi v sodbah v zadevi *Turyev proti Rusiji* z dne 11. 10. 2016 (19.–23. točka obrazložitve) in v zadevi *Krivolapov proti Ukrajini* z dne 2. 10. 2018 (127.–131. točka obrazložitve).

³⁸ V sodbi v zadevi *Daktaras proti Latviji* z dne 10. 10. 2000 je ESČP ugotovilo, da tožilec ni kršil domneve nedolžnosti, s tem ko je zavrnil pritožnikov predlog za prenehanje preiskave z besedami, da je pritožnik kriv, saj je bilo iz konteksta razvidno, da je bilo s tem mišljeno zgolj, da je dovolj dokazov za nadaljevanje pregona (44. točka obrazložitve). V odločitvi v zadevi *Krause proti Švici* z dne 3. 10. 1978 pa je Komisija za človekove pravice upoštevala kontekst izrečenih izjav švicarskega zveznega svetnika, iz katerega je izhajalo, da se bo dejstvo, ali je pritožnica dejansko storila kaznivo dejanje, ugotavljalo v sodnem postopku (str. 76).

³⁹ Sodba Višjega sodišča, 26. točka obrazložitve.

⁴⁰ Sodba Vrhovnega sodišča, 73. točka obrazložitve.

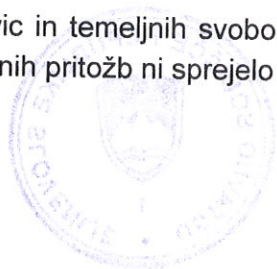
Pa tudi sicer pritožnik v ustavni pritožbi ni predstavil celotnega konteksta, v katerem je minister izjavil sporne besede, čeprav je prav kontekst, v katerem je bila izjava dana, po ustaljeni sodni praksi ESČP bistven za ugotavljanje kršitve videza nepristranskosti sodišča. Navedel pa je spletno povezavo na mesto, kjer si je mogoče ogledati televizijski (TV) prispevek s sporno izjavo.⁴¹ Ustavno sodišče je ugotovilo, da TV prispevek obravnava odzive javnosti na drug posnetek, na katerem pritožnik igra košarko, čeprav je pred tem, ko so ga pozvali na prestajanje kazni, prosil za odlog zaradi hude, smrtno nevarne bolezni. Navedeni TV prispevek je bil objavljen v času, ko se je bližalo zastaranje primera. Moderator je v prispevku vprašal pravosodnega ministra, ali ne bi bilo zastaranje v posmeh slovenskemu pravosodju in kaj lahko v tem primeru stori pravosodno ministrstvo. Minister je odgovoril, da ima ministrstvo izjemno malo vpliva na delovanje sodstva. Pri pritožnikovi zadevi naj bi šlo za izjemno pomemben primer, ne zaradi pritožnika samega, temveč zato, ker gre za pomembno tranzicijsko zgodbo. Nato je minister dejal, da bo storil vse, da bodo v primeru zastaranja letele glave. V istem hipu pa je tudi poudaril, da "ne gre za vprašanje, ali bo pritožnik obsojen ali oproščen, temveč zato, da je zastaranje katerega koli sodnega postopka, ki jih je pri nas preveč, najslabša možna rezultanta".

37. Iz konteksta, v katerem je minister dal sporno izjavo, je jasno razvidno, da je minister izpostavil pomen meritorne pravnomočne odločitve sodišča o stvari, ker številna zastaranja zmanjšujejo zaupanje ljudi v sodstvo in ker je zastaranje najslabši možni izid kazenskega postopka. Pri tem je še posebej poudaril, da ne gre za vprašanje, ali bo pritožnik obsojen ali oproščen. Izjava, dana v takšnem kontekstu, očitno ne more imeti učinka, ki bi prizadel videz nepristranskosti sojenja.

38. Pravica do nepristranskega sojenja ni bila kršena niti z izjavo tedanjega predsednika vlade, da bo vlada preprečila, da ne bodo igrali košarke nekateri, ki bi morali verjetno prestajati zaporno kazen. Navedena izjava se po oceni Ustavnega sodišča ni nanašala na vprašanje pritožnikove krivde. Zato stališče Vrhovnega sodišča, da ta izjava ne terja posebnega odgovora, ker da njen vpliv na zakonitost ni pojasnjen, ni v neskladju s 23. členom Ustave.

39. Dopolnitvi ustavne pritožbe z dne 10. 10. 2019 in z dne 21. 10. 2019 sta bili vloženi po preteku 60 dni od vročitve izpodbijane sodbe Vrhovnega sodišča. Zato ju Ustavno sodišče ni upoštevalo.

40. Ker kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih zatrjuje pritožnik, niso podane, Ustavno sodišče ustavnih pritožb ni sprejelo v obravnavo (1. točka izreka).

⁴¹ Glej <https://www.24ur.com/novice/slovenija/klemencic-ce-primer-bavcar-zastara-bodo-letele-glave.html>.

B. – V.

41. Pobudnik izpodbija tudi v izreku tega sklepa navedene določbe ZKP. Svoj pravni interes utemeljuje z vloženo ustavno pritožbo.

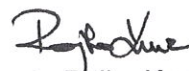
42. Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj.

43. Izpodbijane zakonske določbe ne učinkujejo neposredno. V takšnih primerih se lahko pobuda vloži šele po izčrpanju pravnih sredstev zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa, hkrati z ustavno pritožbo, pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS. To stališče je podrobneje obrazloženo v sklepu Ustavnega sodišča št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007 (Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82). Pobudnik je prepozno, šele v dopolnitvi ustavne pritožbe z dne 10. 10. 2019, uveljavljal, da naj bi mu bile zaradi opustitve zadržanja izvršitve zaporne kazni kršene ustavne pravice. Pobudnik tako ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijanih določb. Zato je Ustavno sodišče pobudo zavrglo (2. točka izreka).

C.

44. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena in tretjega odstavka 25. člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka v zvezi s petim odstavkom 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in dr. Katja Šugman Stubbs. Sodnika dr. Rok Čeferin in Marko Šorli sta bila pri odločanju o tej zadevi izločena. Ustavno sodišče je 1. točko izreka tega sklepa sprejelo s šestimi glasovi proti enemu, 2. točko izreka tega sklepa pa je sprejelo soglasno. Proti 1. točki izreka je glasoval sodnik Jaklič, ki je dal odklonilno ločeno mnenje.

dr. Rajko Knez
Predsednik

Številka: U-I-290/19-10, Up-657/19-22, Up-660/19-17

Datum: 23. 12. 2019

**ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKA
DDr. KLEMNA JAKLIČA
K SKLEPU ŠT. U-I-290/19, Up-657/19-22, Up-660/19-17 Z DNE
12. 12. 2019**

**LAHKO KRŠITEV NEPRISTRANSKOSTI SOJENJA IN
DOMNEVE NEDOLŽNOSTI ZAGREŠI ZGOLJ SODIŠČE?**

Večina šestih je odločila, da ustavne pritožbe in pobude ne sprejme v obravnavo. Sam bi, nasprotno, ustavno pritožbo brez prejudica končne meritorne presoje sprejel v obravnavo, kar je pogoj za temeljitejšo proučitev pomembnih vprašanj, ki jih pritožba po moji oceni odpira.

Po moji presoji je precej očitno, da bi bil sprejem upravičen že (a ne izključno) iz razloga preučitve vprašanj okoli pravice do nepristranskega sojenja. Pritožnik opozarja, da naj bi tedanji minister za pravosodje Goran Klemenčič na televiziji javno izjavil, da bo osebno poskrbel, da bo sodba v zadevi Bavčar postala pravnomočna in da bodo v primeru zastaranja letele glave. Takšna izjava naj bi pomenila neposredno grožnjo oziroma pritisk na sodeče sodnike Višjega sodišča, da se bodo morali soočiti s sankcijami, če bodo prvostopenjsko sodbo razveljavili (v primeru razveljavitve sodbe bi zadeva lahko zastarala). Obenem naj bi bil v takšnih okoliščinah videz nepristranskosti okrnjen do te mere, da ni mogoče z gotovostjo zavrniti možnosti, da so takšne grožnje dosegle svoj cilj vpliva na sodeče sodnike, ali da do napovedanih dodatnih pritiskov (da bo minister osebno poskrbel za to, da zadeva ne bo zastarala) ne bi prišlo.

Po ustaljenem stališču Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) domneva nedolžnosti zavezuje vse državne organe (primer *Krause proti Švici*). ESČP je tako v več zadevah že odločalo o pomenu izjav predstavnikov oblasti za kršitev domneve nedolžnosti. V sodbi v zadevi *Allent de Ribemont proti Franciji* z dne 10. 2. 1995 je najprej ponovilo stališče, da lahko domnevo nedolžnosti kršijo ne le sodniki, ampak tudi predstavniki drugih vej oblasti, nato pa presodilo, da je v konkretnem primeru prišlo do takšne kršitve, ker so nekateri visoki predstavniki oblasti še pred koncem sodnega postopka pritožnika označili za krivega brez kakršnihkoli zadržkov (glej tudi sodbi v

zadevah *Krivolapov proti Ukrajini* z dne 2. 10. 2018 in *Turyev proti Rusiji* z dne 11. 10. 2016). V zadevi *Arrigo in Vella proti Malti* z dne 10. 5. 2005 je ESČP presojalo položaj, ko je ministrski predsednik na tiskovni konferenci izjavil, da sta pritožnika kriva storitve kaznivih dejanj, čeprav je bila preiskava še v teku. Malteško ustavno sodišče je v vzporednem civilnem postopku ugotovilo obstoj kršitve domneve nedolžnosti, zaradi česar so pritožniki pred ESČP zahtevali ustavitev kazenskega postopka. ESČP je presodilo, da je bilo za odpravo kršitve domneve nedolžnosti dovolj, da je Ustavno sodišče ugotovilo tovrstno kršitev in da so bili organi pregona s takšno ustavnosodno odločitvijo seznanjeni.

Kot vidimo, je stališče EKČP oziroma minimalni vseevropski standard varstva domneve nedolžnosti in pravice do nepristranskega sojenja ta, da so vnaprejšnje javne izjave visokih predstavnikov izvršne oblasti glede odločitev, o katerih lahko presoja zgolj sodišče, lahko potencialno problematične. Že zato bi si navedbe ustavnega pritožnika v tem delu zaslužile resno, celovito presojo v okviru sprejema ustavne pritožbe. Ne drži, da je očitno, kot to po moji oceni napačno argumentira večina, da naj takšne izjave ministra ne bi mogle vplivati na odločitev sodišča, saj da je minister izrecno dodal, da ne govori o krivdi ali nedolžnosti pritožnika, ampak torej "zgolj" o tem, da bo osebno poskrbel za to, da sodniki Višjega sodišča, ki so takrat presojali pritožnikovo pritožbo na prvostopenjsko obsodbo, prvostopenjske obsodbe ne bodo razveljavili. S tako neposredno in odkrito napovedjo je minister sporočil ravno to, da naj si sodniki Višjega sodišča prvostopenjske obsodilne sodbe ne drznejo razveljaviti, sicer bodo deležni sankcij. Poleg slednjega je napovedal, da bo sam podvzel ukrepe, da do razveljavitve ne bo prišlo. Kontekst je bil torej ta, da če bi Višje sodišče prvostopenjsko sodbo razveljavilo, bi zadeva s precejšnjo verjetnostjo zastarala, pritožnik pa bi ostal nedolžen. Ministrove izjave o tem, da razveljavitev za sodnike ne sme biti možnost, torej ne le predstavljajo določen pritisk, ki bi ga bilo treba meritorno presojati, ampak prav tako – hočeš nočeš – v resnici tudi niso povsem nedolžne glede arbitriranja o pritožnikovi krivdi. In to ne glede na to, kako hitro je nato minister, morda zavedajoč se potencialne spornosti svojih izjav, hitel dodajati, da se s tem ne opredeljuje vnaprej do pritožnikove krivde. A je neizpodbitno, da je v nekem delu prav to storil. Morebitna razveljavitev prvostopenjske sodbe na Višjem sodišču, k prepovedi česar je pod grožnjo sankcij (da "bodo letele glave") minister pozval, bi pomenila prav to – pritožnikovo pravnomočno in za vselej zavarovano nedolžnost zaradi zastaranja.

Ne trdim vnaprej, da je do kršitve zgoraj predstavljenega minimalnega standarda iz EKČP gotovo prišlo, ocenjujem pa, da bi o tako težkem vprašanju (*close case*) Ustavno sodišče vsekakor moralo meritorno temeljiteje presojati. To pomeni, da bi Ustavno sodišče najmanj v tem delu (a ne izključno v tem delu) moralo ustavno pritožbo vzeti v obravnavo. Le temeljita meritorna analiza bi na koncu lahko pokazala, ali je v primerih takšnih izjav visokih predstavnikov izvršne veje oblasti lahko kršena nepristranskost sojenja v povezavi z domnevo nedolžnosti.

Takšna temeljita presoja v okviru sprejema ustavne pritožbe bi bila po moji oceni nujna tudi zato, ker na ta očitek niti Višje sodišče niti Vrhovno sodišče nista ustrezno odgovorili. Nasprotno, nanj sta odgovarjali s povsem protikonvencijskimi stališči, to je stališči, ki so v neposrednem nasprotju z zgoraj predstavljenimi stališči ESČP o tem, kako lahko predstavniki vseh oblasti, vključno izvršne veje, kršijo nepristranskost sojenja v povezavi z domnevo nedolžnosti. Višje sodišče je našemu pritožniku v tem delu njegove pritožbe na primer odgovorilo, da izjave aktualne politike, kot so bile dane v konkretnem primeru, ne morejo vplivati na izid pritožbenega postopka, saj da so bile neresne ali namenjene bolj samopromociji ministra. Takšno stališče Višjega sodišča je, kot smo videli, v neposrednem nasprotju z EKČP, saj je ESČP že večkrat razložilo, da vnaprejšnje izjave visokih predstavnikov izvršne oblasti, nasprotno, lahko kršijo nepristranskost sojenja in domnevo nedolžnosti. Višje sodišče, ki je na pritožnikov očitek odgovarjalo s protikonvencijskim stališčem, bi torej moralo najti konvencijsko skladno razlago za svojo odločitev zoper pritožnikovo navedbo, česar pa ni storilo. Podobno je tudi Vrhovno sodišče na pritožnikov očitek v tem delu odgovarjalo, da navedbe o ministrovih izjavah ne terjajo posebnega odgovora, saj naj njihov vpliv na zakonitost ne bi bil pojasnjen. Po stališču Vrhovnega sodišča naj bi presojanje ministrovih izjav pomenilo, da bi lahko izjave ene veje oblasti praktično onemogočile delovanje druge. Toda vidimo, da je tudi to stališče (tokrat Vrhovnega sodišča) protikonvencijsko in v neposrednem nasprotju s prej predstavljenim stališčem in primeri ESČP, da namreč tudi predstavniki izvršne veje oblasti s svojimi vnaprejšnjimi izjavami lahko povzročijo kršitev nepristranskosti sojenja in domneve nedolžnosti. Ker niti Višje sodišče niti Vrhovno sodišče za zavrnitev pritožnikovih navedb v tem delu nista podali konvencijsko skladne obrazložitve, je še toliko bolj pomembno, da bi Ustavno sodišče ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo in o tem vprašanju temeljito presojalo.

Ob tem, da bi že iz tega razloga ustavno pritožbo sprejel v obravnavo, pa bi bilo po moji oceni obenem na mestu takšno večjo skrbnost presoje nameniti tudi vprašanju, ali za kaznivo dejanje pranja denarja, za katerega je bil pritožnik obsojen, v resnici ustavno skladno lahko zadostuje standard, kot ga razlagajo redna sodišča. Na primer, če je pogoj za obsodbo za to kaznivo dejanje, da je dokazan obtoženčev namen prikrivanja, ali je slednje res lahko tako preprosto dokazati v okoliščinah, ko so denarna nakazila opravljena v celoti neskrito, na povsem odprt način prek osrednje banke, tako da so povsem sledljiva in preiskovalcem vselej dostopna? Ali pa Ustava morda terja strožji standard za presojo subjektivnih in objektivnih prvin storitve tega kaznivega dejanja? Poleg vidika nepristranskosti in domneve nedolžnosti si tehtna vprašanja, kot je slednje, po moji oceni prav tako zaslužijo bolj temeljito vsebinsko presojo v okviru sicer običajnega sprejema takšne ustavne pritožbe v obravnavo. Zato sem se zavzemal za sprejem in glasoval proti odločitvi o nesprejemu v obravnavo.

Klemen Jaklič
DDr. Klemen Jaklič
Sodnik

